

MOKĖJIMŲ TARYBA

POZICIJA DĖL PRIEMONIŲ SKATINTI ATSISKAITYMŲ NEGRYNAISIAIS PINIGAIS PRIĖMIMĄ SMULKIAJAME VERSLE LIETUVOJE

Vilnius

2023 m. spalio 4 d.

Mokėjų taryba, kurios tikslas yra užtikrinti mokėjų paslaugų vartotojų, mokėjų paslaugų teikėjų ir mokėjų politiką formuojančių ir įgyvendinančių valstybės institucijų bendradarbiavimą skatinant mokėjų rinkos plėtrą ir pažangą, nagrinėjo galimybes paskatinti atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priėmimą smulkiajame versle Lietuvoje.

Atsiskaitymų negrynaisiais pinigais plėtra duoda įvairialypę naudą visuomenei: gyventojams išplečiamos galimybės kuo daugiau vietų atsiskaityti jiems priimtinausiu būdu, verslo atstovai išlaiko grynųjų pinigų su savimi neturinčius pirkėjus ir gali sumažinti su grynųjų pinigų tvarkymu susijusias išlaidas, be to, atsiskaitymai negrynaisiais pinigais mažina terpę šešėlinei ekonomikai.

Mokėjų taryba, atsižvelgdama į tai, kad:

- Galimybių atsiskaityti negrynaisiais pinigais prekybos ir paslaugų teikimo vietose Lietuvoje vis dar trūksta;
- Siekiant padidinti galimybes atsiskaityti negrynaisiais pinigais, svarbus daugelio šalių įsitraukimas;
- Smulkiajam verslui gali būti sunkiau nei didžiosioms įmonėms pasirinkti atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priėmimo būdus ir jais naudotis, gauti smulkiesiems verslininkams tinkamas atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priėmimo paslaugas, kurios derėtų su jų verslo modeliu,

nutaria:

1. Pritarti šioms atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priėmimą smulkiajame versle skatinančioms priemonėms, kuriomis siekiama padėti smulkiajam verslui lengviau ir patogiau priimti atsiskaitymus negrynaisiais pinigais ir rasti reikiamą informaciją:
  - 1.1. Įkainių smulkiajam verslui interneto svetainės sukūrimas;
  - 1.2. Momentinių mokėjų ir galimybės inicijuoti mokėjimą pagal telefono numerį naudojimo tam tikruose smulkiojo verslo segmentuose plėtra;
  - 1.3. Kortelių skaitytuvų panaudojimo grynųjų pinigų išmokėjimui klientams plėtra;
  - 1.4. Smulkiojo verslininko sąskaitos skatinimas;
  - 1.5. Tikslinė informacijos sklaida.
2. Pagal savo veiklos sritis prisidėti ir skatinti prisidėti savo atstovaujamas organizacijas prie 1 punkte nurodytų priemonių, kurioms pritaria Mokėjų taryba, įgyvendinimo.
3. Mokėjų taryboje stebėti 1 punkte nurodytų priemonių įgyvendinimą, prireikus koreguoti priemones ir jų įgyvendinimo veiksmus.

I. Atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priėmimą smulkiajame versle skatinančios priemonės, kurioms pritaria Mokėjų taryba

1.1. Įkainių smulkiajam verslui interneto svetainė

Viešojoje interneto svetainėje, administruojamoje Lietuvos banko, vienoje vietoje būtų pateikiami mokėjų paslaugų teikėjų smulkiesiems verslininkams taikomų aktualių mokėjų paslaugų įkainiai. Skirtingų mokėjų paslaugų teikėjų taikomų palyginamų įkainių už aktualias paslaugas pateikimas vienoje vietoje padėtų užtikrinti skaidrumą ir sudarytų galimybes smulkiojo verslo atstovams paprasčiau palyginti įvairių mokėjų paslaugų įkainius ir pasirinkti sau tinkamiausią mokėjų paslaugų teikėją bei teikiamas mokėjų paslaugas.

1.2. Momentinių mokėjų ir galimybės inicijuoti mokėjimą pagal telefono numerį naudojimas tam tikruose smulkiojo verslo segmentuose

Momentiniai mokėjimai jau tapo įprasta paslauga Lietuvoje pervesti lėšas iš sąskaitos į sąskaitą per kelias sekundes bet kuriuo paros metu visomis metų dienomis, net ir tuo atveju, kai sąskaitos yra pas skirtingus mokėjų paslaugų teikėjus (MPT). Ją teikia daug Lietuvos rinkoje veikiančių MPT, ir tai užtikrina, kad momentinius mokėjimus galima atlikti iš ir gauti į daugiau kaip 99 proc. Lietuvos kredito įstaigų sąskaitų. Momentinių mokėjų paslaugos naudojimas gali būti aktualus tam tikruose segmentuose, pavyzdžiui, grožio paslaugų sektoriuje, įvairias paslaugas teikiančiose įmonėse, savarankiškai dirbantiems asmenims, kur

atsiskaitymo trukmė prekybos vietoje nėra kritinis veiksnys. Momentiniai mokėjimai gali būti patrauklus būdas kainodaros aspektu priimti el. atsiskaitymus smulkiesiems verslininkams. Kad šis būdas būtų patrauklus naudoti prekybos ir paslaugų vietose, reikalingos patogios priemonės atsiskaitymams prekybos vietoje, t. y. pirkėjams (mokėtojams) momentiniams mokėjimams inicijuoti ir prekybininkams (gavėjams) patvirtinimams apie į sąskaitą pervestas lėšas gauti. Momentiniai mokėjimai būtų inicijuojami išmaniuoju telefonu per programėlę, o informacija apie pervestas lėšas galėtų būti gaunama išmaniajame telefone arba kitame įrenginyje automatiniais pranešimais. Inicijavimas būtų patogesnis sudarant galimybę tai atlikti pagal telefono numerį (*proxy* paslauga). Šiuo metu tai gali atlikti dviejų bankų klientai – fiziniai asmenys – norėdami nedelsdami pervesti pinigus vienas kitam. Šios paslaugos plėtojimui Lietuvos bankas mokėjimo paslaugų teikėjams siūlo Lietuvos banko pakaitinių identifikatorių paieškos paslaugą (angl. *Proxy Lookup Service*). Be to, momentinių mokėjimų inicijavimas galėtų būti patogesnis, pavyzdžiui, pasinaudojant greitojo atsako (angl. Quick Response, QR) kodo nuskaitymu išmaniuoju telefonu. Tam Europos mokėjimų taryba (angl. *European Payments Council*) yra parengusi [įgyvendinimo gaires](#).

1.3. Kortelių skaitytuvų panaudojimas grynujų pinigų išmokėjimui klientams

Vienas iš prekybininkams kylančių rūpesčių – nepatogumas ir išlaidos įnešant grynuosius pinigus į savo sąskaitą. Įsidiegti mokėjimo kortelių skaitytuvus, prekybininkai ne tik galėtų priimti mokėjimus negrynaisiais pinigais, bet ir panaudoti juos teikti grynujų pinigų išmokėjimo su pirkinio paslaugą. Grynujų pinigų išmokėjimas klientams sumažintų grynujų pinigų įnešimo į sąskaitą paslaugos poreikį ir atitinkamai su tuo susijusias išlaidas, o grynujų pinigų tvarkymo ciklą įmonėje padarytų efektyvesnį. Gyventojai galėtų patogiai pasiimti nedideles grynujų pinigų sumas ten pat, kur ir apsiperka. Skatinama šios paslaugos teikimo vietų plėtra ir visų Lietuvoje platinamų mokėjimo kortelių schemų (*MasterCard* ir *VISA*) įtraukimas. Didesnis šios paslaugos žinomumas smulkiesiems verslininkams ir gyventojams prisidėtų prie jos plitimo. Kartu daugėtų ir vietų, kur būtų mokėjimo kortelių skaitytuvai ir galimybė atsiskaityti mokėjimo kortelėmis.

1.4. Smulkiojo verslininko sąskaitos skatinimas

Ekonomikos ir inovacijų ministerija vykdo Smulkiojo verslininko sąskaitos projektą. Projektas skirtas individualią veiklą vykdantiems smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams, kurie nėra pridėtinės vertės mokesčio mokėtojai. Sąskaita turėtų specialų statusą atidarytoje MPT įstaigoje. Asmeniui atsidarius smulkiojo verslininko sąskaitą, Valstybinė mokesčių inspekcija (VMI), gavusi duomenis iš finansų rinkos dalyvio (pvz., banko), įregistruos individualią veiklą. Asmeniui, turinčiam tokią specialią sąskaitą ir į ją gaunančiam pajamas, bus automatiškai apskaičiuojami mokėtini mokesčiai, parengiamos preliminarios pajamų deklaracijos – iš finansų rinkos dalyvio (pvz., banko) gauti smulkiojo verslininko sąskaitos įplaukų duomenys bus apdorojami ir perkeliama į mokesčių mokėtojo preliminarą pajamų mokesčio deklaraciją (GPM311 deklaracija), o įplaukų duomenys Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai (*Sodrai*) bus perduodami iš VMI, kai mokesčių mokėtojas pateiks GPM311 deklaraciją. Tokios sąskaitos turėjimas ir atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priėmimas mažintų administracinę naštą savarankiškai dirbantiems asmenims. Smulkiojo verslininko sąskaitos turėtojui aktualu naudotis atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priėmimo priemonėmis, kurios labiausiai atitiktų jo verslo modelį ir poreikius. Pristatant ir populiarinant šias sąskaitas, tikslinga kartu pateikti informaciją apie atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priėmimo paslaugas.

1.5. Tikslinė informacijos sklaida

Rinkoje teikiama skirtingų atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priėmimo paslaugų, daug mokėjimo paslaugų teikėjų. Smulkiesiems verslininkams aktualu, kad bendrą informaciją apie alternatyvias paslaugas (pvz., atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priėmimas naudojantis mokėjimo kortelių skaitytuvais arba momentiniais mokėjimais), jų galimybes ir prieinamumą Lietuvoje jie galėtų lengvai surasti, taip pat gauti informaciją apie naujoves. Svarbi tiek švietėjiško tipo informacija, tiek informacija apie konkrečias paslaugas ir jų savybes. Svarbu užtikrinti, kad įvairi informacija būtų pateikiama kanalais, pasiekiamais įvairias verslininkų grupes.

II. Mokėjimų tarybos nuomonė dėl kitų skatinančių atsiskaitymus negrynaisiais pinigais smulkiajame versle priemonių

Mokėjimų taryba taip pat nagrinėjo priemonę, kuria būtų siūloma teisės aktuose nustatyti pareigą visiems prekybininkams ir paslaugų teikėjams užtikrinti galimybę atsiskaityti negrynaisiais pinigais, numatant išimtį mažiausioms smulkiojo verslo įmonėms. Mokėjimų tarybos nariai šios priemonės taikymą vertino prieštaringai, todėl Mokėjimų tarybos nariai nesutarė dėl tokio pasiūlymo palaikymo.

Mokėjimų tarybos nariai diskusijose atkreipė dėmesį, kad verslo atstovų įpareigojimas sudaryti galimybes atsiskaityti negrynaisiais pinigais turėtų būti kraštutinė priemonė, jei kitos priemonės neturi poveikio ir nekeičia esamos situacijos rinkoje. Diskusijų metu pažymėta, kad atsiskaitymų negrynaisiais pinigais priėmimas verslui turi ekonomiškai atsipirkti, o, įpareigojus smulkųjį verslą priimti atsiskaitymus negrynaisiais pinigais, prisitaikymo sąnaudų turėtų būti kompensuojamos. Atkreiptas dėmesys į tai, kad, įpareigojus verslo atstovus priimti atsiskaitymus negrynaisiais pinigais, tokiais pat teisės aktų įpareigojimais turi būti užtikrintos lygios galimybės

klientams atsiskaityti grynaisiais pinigais. Palaikysieji priemonę Mokėjimų tarybos nariai įvardijo, kad galimybės atsiskaityti negrynaisiais pinigais leidžia verslui pasiekti daugiau potencialių pirkėjų. Pažymėtina, kad verslo subjektų įpareigojimas teisės aktais priimti atsiskaitymus negrynaisiais pinigais yra taikomas kai kuriose Europos Sąjungos šalyse, pavyzdžiui, Lenkijoje, Rumunijoje, Vengrijoje, Graikijoje ir Kipre.

III. Bendradarbiavimo principai

3.1. Mokėjimų tarybos nariai ir suinteresuoti jų atstovaujama įstaigų atstovai (toliau – Šalys):

3.1.1. Prisideda prie priemonių įgyvendinimo pagal savo veiklos sritis;

3.1.2. Dalijasi priemonių įgyvendinimui reikalinga informacija ir žiniomis;

3.1.3. Identifikuoja ir atvirai dalijasi kilusiomis problemomis, kad būtų galima rasti tinkamus sprendimus.

3.2. Be 3.1 punkte numatytų principų, Lietuvos bankas:

3.2.1. Vykdo koordinavimo funkciją tarp Šalių įgyvendinant Mokėjimų tarybos palaikomas priemones;

3.2.2. Stebi, kaip įgyvendinamos priemonės rinkoje, konsultuoja Šalis dėl jų praktinio įgyvendinimo;

3.2.3. Koordinuoja informacijos rinkimą ir pateikimą Mokėjimų tarybai stebint Mokėjimų tarybos palaikomų priemonių įgyvendinimą.

Priedas

Mokėjimų taryboje atstovaujamos institucijos ir asociacijos:

- 1. Lietuvos Respublikos finansų ministerija*
- 2. Lietuvos bankas*
- 3. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija*
- 4. Lietuvos bankų asociacija*
- 5. Mokėjimo ir elektroninių pinigų įstaigų asociacija*
- 6. Elektroninių pinigų asociacija*
- 7. FINTECH Lietuva grupė*
- 8. Asociacija „FINTECH HUB LT“*
- 9. Finansinių paslaugų įmonių asociacija „Finco“*
- 10. Vartotojų aljansas*
- 11. Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo taryba*
- 12. Lietuvos prekybos pramonės ir amatų rūmų asociacija*
- 13. Vytauto Didžiojo universitetas*
- 14. Mykolo Romerio universitetas*
- 15. Vilniaus universitetas*
- 16. Kauno technologijos universitetas*